

3 GEGUŽIO

1888 M.

LIETOWISZKASIS

No. 12.

BALSAS.

Lietuwiszkasis Balsas iszeina 3syk ant mėnesio.

Kasztuoja ant metu 2 dorėlu, o Auropoje 3 dorėlai. Atskiras numeris 5 c.

Už colį apgarsinimu ant metu 10 dorėlu, o wieną sykį garsinant 20 centu už kožną eiture.

Rėdytojas JONAS SZLUPAS, SHENANDOAH Pa.

PIGIAUSIA WIETA PERKANT

naminius daigtus, Siuwimo **MASZYNAS** WARGONUS, PIANO IR GRABUS pas **WILLIAMS & BROS,** 13 Main Street, Shenandoah Pa.

A J. MALISZAUCKAS,

Laikau grocerinį, beje pardodu miltus kwietinius, ruginius piklewotus ir stambius, mėsą rukių, torėkas porcelanos, puodukus dėl kawos ir tt. Laikau taip-gi darbiu drapanu daugybę. Pardodu wisoki daigtę pigiaus ne kaip kiti. Szian lietuwinkai pas lietuwinkę!

Pardodu laiwakortes i Europą ir isz

Europos, mainau ir siniecziu piningus.

Netoli Lehigh Valleys geležineldwaro.

E. CENTRE STREET SHENANDOAH PA

CHAS. DIETZ

Ateikite pikkti taworus pas manę. laikau labai gerus o ir PIGIUS CZEBATUS ir CZEWERYKUS. Darbas geras ir drutas; nekš mēste pigiaus už manę neparduos czebatus ir czewerykus dėl wyru, moteriu, waikul!

25 S. MAIN ST. SHENANDOAH PA.

Turiu labai daug nauju taworu, daugians ne kad yra kromuose ant szitos ulyczios Wiskas labai pigu! Nedėwėkite senn drapanu, iki nenusipirksite pigiu graziu ir nauju pas sawo gerą pažystamą

Wolfa Levine

31 North MAIN St. Shenandoah Pa.

DUONOS IR WISOKIU PYRAGU (PIES, CAKES IR PRETZELS)

o taip-gi ir wisokiu „candies”

galima gauti labai pigiai pas manę, ateikite!

R. Winter,

No 25 S. Main St. SHENANDOAA.

A. Abramaitis & H. Babelis,

Drapanas darome ant apstelowimo isz materijos naujai isz pabrinko iszėjusios, taip-gi pardnodame wirszutinius ir apatinius marszkinius, skrybėles, kalnėrius, petneszas, skepetaites szilkinies ir linines, pokaklinius paraiszczius, ir penezniakas. Ateikite, brolai, pas mus pirkti!

136 N. MAIN ST. SHENANDOAH PA.
Netoli no Coal St.

ISZ DRAUGIJINĖS UKĖS.

Mokestis už kiekvieną padarytą daigtą. Ant galo pabrinkantas išsimsislyja padauginti sawo pelną dar tokiu būdu: jis susznea mokėti darbininkui už kiekvieną padarytą daigtą; rodosi, kad dabar jau jis užmoka darbininkui už wisą darbą; rodosi, kad ezia sutarimė tarp ju suwis teisinga. Bet isz tikro tai suwis kitaip destisi: pabrinkantas iszmoka darbininkui tik tiek, kiek jam pareitu mokant už wisą dieną; jis dienos mokesti padalina ir juo daugiaus samdiniukas padaro daigtu, juo mažiaus jis gauna už kiekvieną daigtą; taip sztai jei dienos mokestis — rublus, ir jei darbininkas per dieną padaro penkis daigtus, tai už padarymą kiekwienu daigto jis gaus keturdeszinti [20 kap.]. Kad padaugintj sawo uždarbi, žmogus isz wiso wieko stengiasi spareziaus dirbti ir dirba kuo ilgiausiai, dažnai pasitaiko, kad ilsisi ant paros kokias 6 walandas, o asztuoniolika dirba! Žinoma taip dirbdamas jis sziek-tiek daugiaus uždirba nei kaip tas, kuriam moka už dieną, bet kur kas daugiaus turi isz to pelno didzturtis. O kiek tai prakaito, kiek spėku iszmėto žmogus ir kiek kancziu iszkenczia dirbdamas tap nežmoniszka! Tokiu darbininku gywenimas neilgas, sweikata-gi dar trumpesnė. Mokestis už kiekvieną daigtą dar ir tuomi naudinga pabrinkantui, kad tada nereikia darbininku prižiūrėti, taigi jam nereikia prižiuretoju samdyti. Szita mokestis bewaik lygi mokeseziai už wisą dieną; kad tai yra teisybė, mės matome isz to, kad szitos mokestys esti sykiu ant wienu pabrinko, o žinoma pabrinkantas nemokės wienam darbininkui brangiaus, kitam pigiaus, joigu jie wienuip ir wieną darbą dirba.

Nereikalingi žmonės ir Malthus istotymas. Kiekwienu isz musu supranta, kad maszinos atima darbą no darbininku ir kad dirbant maszinomis mažiaus reikia žmonių. Nekurie dar taip kalba, kad maszinos netiktai atluosuoja no darbo darbininkus, bet ir kapitolą, kuris eina wėl ant samdymo darbininku, tai-gi maszinos, esą, nesumažina darbininku. Pažiurekiame, ar tai teisybė. Imkiame paweizdą. Pabrake dirba 100 darbininku, isz kuriu kožnas gauna po 180 rublu; wisi sykiu gauna 18.000 rublu; an medegos pabrinkantas iszleidžia taip-gi 18000 rb.; tegul dabar pabrinkantas nusiperka masziną, kuri dirbs už 50 darbininku; masziną insitaiso tik tuokart, jei ji nebrangesnė už darbą žmonių, už kuriuos ji dirbs; tegul už masziną užmokės 9000 rb., tiek, kiek mokėjo tiems darbininkams; 50 žmonių pasilieka suwis be darbo; joigu už masziną užmokėtu tiktai 6000, tai ir tada liktu tik 3000, už kuriuos gali pasamdyti tik 16 darbininku, kiti-gi 34 liks be darbo. Darbininku atstatyti no darbo negali pasigaminti, kiek reikia, maisto ir kitu daigtu reikalingu ju užlaikymui; už tatau iszdarbystė szitu daigtu turi susimazinti; iszdirbant-gi mažiaus, ir darbininku reikia mažiaus. Tai kaip pabrinku iszdarbystė padaro daugeli žmonių nereikalingais ant szio szwieto t. y. tokiais, kurie negauna nėkur darbo: pabrinkuose nėra jiens wietos, patys-gi neturi už ką nusipirkti medegos iszdirbiniam, irankius ir tt. ir turi elgėtauti. Tuomi tarpu kiti dirba per ilgai, baisiai kankina sawę pabrinkuose ir lieja prakaitą; jie ką tik turi kada pawalgyti ir sziek-tiek pramigti, o apie gerą atsilsį ir kokius nors žmoniszkus pasilinksminimus negali nei mislyti, negu tik skaitytumėme pasilinksminimu girtuoklystę; darb ninkas baisiai nusikankeš ir nuilsęs dažnai mėgsta pasigerti, nės girtas jis nors per kelas walandas nejauczia skaudėjimu wiso kuno ir gėlimo kauktu no per daug ilgų ir sunkaus darbo.

Isz Anglijos istorijos mės nors sziek-tiek dažinojome, kaip radosi ant szwieto gryni neturtėlai, kurie labai buwo

reikalingi rankdarbystei ir dabar reikalingi pabrinku iszdarbystei. Dabar mės wél dažinojome, kad pati pabrinku iszdarbystė nuolat daro žmones neturtėlais, t. y. pagamina saw reikalingus darbininkus; kad darbininku pasimazinti ir pabrinkantui daugiaus reikalantu nei ju butu, tai jie pakeltu sawo mokesti, kas nenaudinga pabrinkantams; bet szito nebus, nės nuolat maszinos atima darbą no žmonių ir daugybė žmonių laukia, kad tik atliktu kokia wieta. Didelę pabrinku iszdarbystę priłauko patys darbininkai; tai-gi ju patys daro nekuriuos sawo brolus nereikalingais žmonėmis ir mažina sawo uždarbi. Pats supranti, skaitytoju, kad szitai gana ipatingas atsitikimas szios galynės: wieni žmonės per daug dirba, ir bedirbdami neturi bewaik jokius linksmios walandos, nės ir uždarbys mažas, kiti-gi negauna darbo ir turi kęsti szalti ir badą.

Tiesa, iszsiplatinus pabrinku iszdarbystei atsirado sawi nauji darbai: pastatė geležinkelus, padarė garlaidius, telegrafus ir tt.; szitie wisi iszradimai reikalauja darbininku, bet kur-kas mažiaus nei kaip nuwaro no darbo maszinos; 1861 m. Anglijoje prie tokiu nauju darbu buwo tik 9477 darbininku. Už tatau maszina, kaip žinote, labai padaugina didzturezio pelną; jis nedirbdamas semia piningus, gywena prikiui ir iszkilmiai, linksminasi ir tt.; dalis neturtėlu gauna pas juos wietas tarnu, kuriu jie, gywendami iszkilmiai, laiko gana daug: Anglijoje 1861 m. tarnu buwo 1.208.648; tais pacziais metais darbininku audžiancziuose pabrinkuose ir kasyklose buwo bewaik tiek-pat — ant dwiejų szimtu mažiaus.

Isz kur raudasi taip wadnamai „nereikalingi žmonės“, apie szitai neseniai tikrai dažinojo; teisybę atrado tiktai arcziaus ir geriaus prisižinrėję žmonių gywenimui. Seniausgi mokinti žmonės apie szitai kalbėjo kitaip. Taip wienas anglas, wardu Malthus, mokino, kad žmonės dauginas kur-kas greicziaus nei kaip daigtai, kuriais jie gywi. Žmonių pasidaro dusyk tiek per 25 metus, o suwartojamu daigtu, gal, per 50 metu ar daugiaus. Aiszku, kad wisiems žmonėms negali nuolat užtekti maisto. Kada žmonių padauga labai daug, tada pakyla ligos, badas, karės ir tt.; per kelis metus szitos nelaimės sumažina žmonių skaitlu; tada likusieji turi wisko ir gana geru gywena; bet wél metas po metui žmonių dauginasi ir dauginasi ir wél atsitinka tas pats ir tt. Kad iszsigelbėti no szitu nelaimiu, žmones (tik žinoma neturtėlai, turtingi ir sziaip geru gywena) turi rūpintis gimdyti kuo mažiausiai waiuku, tik tiek, kiek gali iszmautinti. Nei wienam neprideria westi paczią, iki neturi twirto uždarbio ar turto ant užlaikymo szeimynos ir tt. Mokinimas, kaip matote, netikėtas ir negirdėtas; jis daugumui patiko, nės teisingo didzturezius, kadagi jis rodė, jog neturtėlu turi buti ant szwieto; antra, tada nebuwo kam tuojuu parodyti jo klaidingumą ir kiekwienu jis rodėsi lyg teisingu. Už tai tą mokiniuą priėmė labai daug žmonių. Ilgainiu radosi mokinti, kurie parodė, kad tas mokslas yra neteisingus; bet ir iki sziolei apie jį daug szneka, o dar daugiaus sznekėjo ir ražė. Anot wienu mokinto maankolau, Janžulo, apie Malthus mokslą taip daug szneka dėlto, kad žmonės abelnai wisada daug szneka apie kokią nors ipatingą, negirdėtą ir netikėtą naujieną, nors nėko teisingo joje nėra. Bet kadagi ir dabar dar yra tokie, kurie pripazysta szitą mokslą teisingu, tai asz nors trumpai parodysiu, kad jis neteisingas. Reikia žinoti, kad Malthus rado toki dideli pasidauginimą žmonių tiktai Amerikoje; bet ten tatau žmonės taip dauginosi ne dėlto, kad tiek daug gimė, bet dėlto, kad labai daug kėlėsi isz Europos. Jau asz parodėiu ukra priežasti, dėlko ant szwieto yra nereikalingi žmonės, kad kiekwienu žmogus dirbtu, kiek prideria žmogui dirbu,

ir kad sawo uždabai saw atsiimtu, tai kožnas turētu darbo ir turtu; dabar-gi wieni suwis nedirba ir skęsta turtuose, kiti nuolat dirba ir ką tik maitinasi, treti negauna darbo ir t. Isz tikro ne žmonės greičiaus dauginasi bet daigtau: Anglijoje no 1851-61 m. kasmet prisidėjo ant szimto wienas žmogus, o pefno, už kuri moka mokesti, pasidaugino ant deszimtos dalies; no 1861-70 žmonių kasmet prisidėjo 2 proc (ant szimto du), o kwiecziu pasidaugino ant 66 procentu, gywulu ant 39 procentu; ant kiekwieno anglo isz wiso Anglijos turto pripuolė 1860 m. 450 rublu, 1873 m. 1270 rb., 1883 m. 2490 rb. Bet toje paczioje Anglijoje yra daugybė neturtėlu, už tatai ir daugelis kenczia bada. Szitai mės randame ir kitur; bet apie tai bus gana, nės gaila ir darbo ir laiko.

T. b. d.

KATALIKYSTE IR DIEWAS MAMMONAS.

(Tęsa.) Krikszczionys pirmuose szimtmecziuose po g. Kr. nėko nežinojo apie garbinimą „Mergės Marijos“ ar szwentaju, bet dar patys juokėsi isz pagonių dėl ju dangelo žiamėniu dienu, kurie lyg kad buwo dwarionymis Jupiterio, ir dėl diewiszko garbinimo ešoriu, kame nėko taip ikyras nebuwo. Jiems pridėdauw priewardę „diewiszkasis“, istatydauw ju wardus i kalendoriu ir statydauw jiems statuwias. Su Ludwiku XIV ir kitais kuninguaiszcziais krik zezonys elgėsi dang stabmeldiszkias.

Pirmi szwentieji daugiausiai buwo nežinomi žmonės, ir nawatna gana, kad daug wėlaus griebtasi garbiniman Marijos, nes mergė, kurią diewas tarp milijonu meigu ant žiamės ipatingai pasiskyrė ant „indo malonės“, juk tik wis buwo pagarbintinesnė negu koks besuagenis susitepęs wiensėdis (pustelninkas), kuris eina i maudynę ant skruzdyno.

Dar ketwirtame szimtmetyje nėks nemislyjo „mergė Marijė“ diewiszkaui guodoti, o juk beweik ją priskaitė prie eretikiu. Apie ją pasakėjo dang dalykn, kurie krikszczionims anos gadynės rodėsi labai bediewiszkais. Garsus bažnyczios tewas Tertuljanus jai szmetinėjo, kad ji netikėjusi i Kristu! Origenis ir Bazylis apskundžia ją dėl neszwentu abejonių kentėjimuose jos sumans, ir Chryzostomas ją parokuoja gabia sawižndystos, apskatinėdamas, kad antolas jai anksezius praneszė pradejimą Kristaus, negu ji patėmy, o sawo nėsztūmą, kadgi jijė, tai staigiai patėmydama, butu galėjusi saw galą paduryti isz gėdos.

Guodonė Marijos prasideda penktame szimtmetyje, ir weikiui ji netik wisus szwentuosius, bet ir pati diewą ir Jėza pralenkė. „Kas negarbina Marijos, tam nėra atleidi mo“, mokino kuningai.

Meilė apgobia wisokiomis priewardėmis, ir: mano ba laudėlė, mana karwelaitė ir tt., dar ir sziaudien kalbina tušas jaunikaits sawo irumylėtinę; ale „mergė Marijai“ duotieji meilawimo wardai tankiau taip yra nawatni ir juokingi, jog negalima suprasti, kaip žmonės gali pleperuoti Loretaniszką Litaniją irėjnokę. Ten tarp kitu ją wadina: tu dwasiszkas inde, inde garbės wertas, gerimusias inde uolybės. dwasiszkoji rozė, boksztas Dowydo, namai aukso, arka sądoros, sostas Salamono, degantis arszkėtis, korys medaus Simsono, diėwnānis trėjūties (traicės), paszwęsta žiamė, uostas marės, saulės dziejorius, dangaus wartai..

Wardas „motyna diewo“, kuris sziaudien yra paprastas, penktame szimtmetyje budino dideli papiktinimą; diėwotas tewas bažnyczios Nestorius rado ji juokingu ir nerangiu, o jau szimtingiaus „motyna Kristaus“. Bažnyczios surinkimas Ephėze nutarė ant gero „motynos diewo“.

Suprantama, kad žmonės parėjo ir ant pagarbini mo

„tetutės diewo“, wienok popėzius Klemensas IX apdraudė, o jei ne jis, tai katalikai sziaudien melstnos i prie wisu dėdžiū ir tetu diewo!

Kristus yra diewo sunus pagal mokslą krikszczioniszkos bažnyczios, o wienok jis ir wėl žmogus; bet jis yra wienas su diewu tėwu ir diewu dwase szwenta. Isz priezasties to sužmogėjimo diewo ir isz priezasties esybės trijaties jau newienas pusprocziu pasidarė. Sužmogėjimą diewo szw. Bernhardas iszawszkina prastai ir dailai, sakydamas: „Isz diewo ir žmogaus pasidarė mostis iszganymo dėl wisu; szitiedwi weisli kune mergės Marijos susimaiszė lyg kad piestoje, o dwasė szwentoji buwo makalėlu“.

Netaip dailai, nors taip-gi prastai, wienas pranciszkonas iszguldė trijati, palygindamas ją i kelines, kurios nors turi tris kiaurynes, wienok yra tik wienu drabužiū, arba aus Lietuwos kuningas [Joniszkėjė], kuris pamokslą žmonėms sakydamas trijati prilygina prie kepurės, susidedančios isz pamuszu, wirszaus ir matiko.

Marija buwo priezastimi dėl be galo daug ginczu tarp mokintaju ir kuningu. Labiausiu aitrus buwo strydas dėl „kašto ar nekšto pradėjimo Marijos“; beje ne dėlto, ar Marija pradėjo Jėzu neprastodama kuniszkos mergystės — nės tame wisi buwo maž-daug sutikime — bet ar ji pati buwo motynoje pradėta taip-gi be „pirmutinės nuodėmės“, ar su ja. Dominikonai sakė: su ja; pranc szkonai-gi: be pawaldytinės nuodemės, ir stėrzyjos i per kiaurus amžius su giuklais wisokiais. Dar 1740 m. mokinti wurai ruszcziai isztyrinėjo tą paikystę, ir popėzius Pius IX tai pakėlė i dogmą bažnyczios!

„Mergė szwenciausioji“ tuose dalykuose yra labai jautri ir atgerbė tiems, kurie abejojo apie jos neprigimtą pradėjimą. Wienas toks atsitikimas yra pranciszkonu pasakojamas su pasimėgimu. Kas-žin koks dominikonas sakė pamokslą smarkaudamas prieš nekaltą pradėjimą ir szauktinai iszszaukė „karalėnę dangaus“, idant duotu ženklą, jėgiu tai nėra tęsa, ką jis kalba. Tik ką jis isztarė szitą piktžodžimimą, kaip dugnas pamokslinyczios iszlužo ir storpilwis tėwelis iszpuolęs iki pusei sawo kuno užsikore. Wirszutinėji kuno dalis su katosine kepure pasiliko augsztyn, o bekelnis prieszakis ir užpakalis, perlindęs per seną satrunėjusią pamokslinyczią, teko ant apžiurėjimo ir pasinokimo jo parapijonims.

T. b. d.

Pagryzes atgal.

ETIUDAI ISZ GYWENIMO LIETUWOS UKININKU.

1887 m. asz, pabaigęs mokslius Galicijoje, pagryžau namuosna, sawo tėwynėn, kur manęs laukė. Isztyrinėjau kningose wisas slėptis agronomiszkos gudrybės ir dabar, tariu saw; dabosiu tikrą gywenimą sawo žinei dwarelyje, paliktame man, wienaturiu sunui po mirimo mano garbingu tėwelu. Žiamės turiu 7 walakus, isz ju 2 walaku miszko. Žiamė walywa, gerai iszdirbama, rumai tėwelo palikimo — stiprus ir ilgai žada tarnauti. Netoli mēstelis Fakaruoklai; Kauno rėdybos; stotė gelžkelo per 3 wiorstus no manęs; 1/2 wiorsto no namu lyg upės Snaudalės. Apigarda labai paranki ir puiki: galėsiu lengwiai eikwoti do wanas sawo tėwiszkės.

Tėwelai mano buwo labai ramus ir walywi bajorai: diėwobaimingi, mielaszirdingi ir neregėtai mišnus. Dažnai wieszėdauw pas juos kuningai, kurie wisumet linkėmus pagrvzdauw namon: motinėle tankiai duodauw ant misziū ir

taip wisokiu downau dėl bažnyczios, tēwelis-gi apdowanodawo tai paszau tai miszku tai piowokszniu.

Ukininkai gilai juos mylėdawo ir jiems mirus raudoje wisa apigarda. Tiesa, budawo ir susipykimai tēwelo su ukininkais, bet greitai užsmirszdawo. Susiries budawo už azę, ganyklas, iszblodytą piewą, pawogtą beržą isz musu miszko, pasiduos i sudą, szis prisudys kaltininkui užmokėti sulyg istatymo; žinoma ukininkas neturėdamas ar gailėdamasi piningu prizada atidirbti wasaros mete, arba piningais užmoka - ir abi pusi wėl nurimsta, wėl prietelai. Motynėlė gydydawo žolėmis žmoneles ir ju gywulus, tētū szis mokindawo cziepyti medžius ir negailėdawo werszio dėl karwiu sodiszkiu. Tēwelis taip wisumet kalbėdawo: „Kas isz to, kad asz kersztausiu su ukininkais arba sodinėsiu juos i kalnę? Kersztas krikščezioniszka duszei nepri-tinka, kalėjimas-gi nei man nei ukininkui naudos nepri-duoda: jis pasėdės, pasikamuos, darbus sawo apleis, asz-gi nesugrąžinsiu saw to blodo, kuis buwo jau padarytas. Kas kita, jeigu man užmoka ar atidirba: asz matau, jog yra teisybė po diewo akies, jis-gi greitai užmirsza”.

Ir tiesa, mės nekados nepristigdawomė darbininko. Ńaukai wisumet pirma kitu nusidirbdawo ir piningu nereikdawo iszduoti tokiamo laike, kaip wasarop, kada ju nēra.

Asz naujos gadynės wyras ir mano itekmė ant prispaus-tuju sziof dienos iwairiais priepuolais ukininku bus kitoniszka: asz iwesiu ju tamsun gyweniman spinduli szwiesos, kokia daro atlapu pasleptą patamsiuose turtybę gamtos ir dwasės. Noriu pasėti tą szwentą sėklą mokslo, kokią surinkau per ilgus metus szwentinycioje žinios; iwesiu naują budą ukės, iszmokinsiu per mažesai eikwojimą spēkos paimti didesnes mokestas no gamtos už darbą. Parodysiu, kokia slepias gulybė moksluose, ir kas turi būti mokintas žmogus, bajoras: ne senowės plėszikas ir wargin-tojas, bet gaiwintojas dorybės ir medegiszko turtingumo. Persergėsiu taip-gi sawo 'mažesniuosius brolus' no tikėjimiszko fanatizmo, kurs wortinklais ir pelėšais aptraukia gywą žmogū.

Su tokiomis mislymis apsilikau sawo tēwiskėje ir waju artu metai, kaip asz spiriuosi sulaužyti senybės plntą, kuri turi kietai suspaudusi luosumą žmogaus, czypianczio warguose ir nužiaminima.

Troksztu pasidalyti su skaitytojais L. Balso sawo patyrimais ir nepasisekimais; bene atsiras ir daugiau tokiu kaip asz ir mano žingsniai bus ju žingsniu sargais. O kita bro-lai musu amerikonecziai tegul atmindami apie tolą, už plā-cziuju juriu, tewynę, padeda nors sawo dusawimais mums w augus wargti.

I.

Geguzės rytas. Asz nubudau sawo tamsioje miegotinėje swetainėje. Per plyszę uždarytos langencyzios persmego aukšinis spindulys skaiszczios pawasario saulės ir žybulawo ant aslos, sienu ir stalo. Girdžiu czilbėjimą pauksztelu ir sznibždejimą jaunu Ńapu liepos ir klewo. augancziu ties jangu.

Greitai szokau isz szilto sawo patafo ir, skubotai apsi-rėdęs, iszbėgau i priemėnę, kame norėjau kaip ką sutikti ir iszklausinėti, ką dirba szįdien musu szeimyna. Szta randu sėdint sawo urėdą, walywą ir seną Gurkli, kuris tar-nawo mano tēweliu jau arti 30 metu.

Jis sėdėjo ant suolelo priegonkio ir žiurėjo, kaip Katrė penėjo warszke plikus ir keblus ant pažiuros kurkinukus.

Na, pone Gurkly! asz isztariau.

Jis nusiēmė kaszkiētą ir pasikloniojo man, sakydamas: Ńabą dieną ponaiti! Asz taip ji iszmokinau ir nupratinau no seno prieproczio kas rytas bucziuoti ranką, ką mėgo

mano tėtuszis.

Ką szįdien jus dirbate? paklausiau; nės asz dar nepri-siēmiau rėtyti, kaip nesoniai atwaziawęs, o kita neturėjau ko skubintiesi, n s Gurklys taip isztisas atsidawęs ym ma-no rupescziams ir taip wylu no seno sawo ponus, jog galu su wisu ant jo atsidėti. Gera buwo dėl jo mokslynycziu prie tēwelo.

Mės, ponaiti, szįdien lėko nedirbame, nės szwentą, atsakė antakius sutrunkdamas urėdas. Asz nežinojau szilo, nės neatmenu, kad bucziau matęs szįdien szwentą kalen-doriuje, pirktame dar Galicijoje. Nutilau.

Mat szįdienu karalaus diena, iszroiszkė urėdas szypso-damas. Tegul juos wersmė, szituos karalus ir žandarus! Jie mus wisaip kankina!

Asz, kaipo szwiečikas, tuojau panorėjau pažinti, kaip žiuri musu ukininkai ant sawo wyresnybės.

E kuo kalti žandaru? Juk ne jie padaro szwentes? asz paklausiau.

Kaip nekalti, ponaiti! Szta pernai mės, nežinodami tokios szwentės, iszėjome dirbtu laukan. Oras buwo, kaip dabar, gražus ir laukas sėjimo pribrendęs. Tik isleidimė darban, kaip isz žiamės, kad ji pagybelis, szust žandarus. Diewe mylėk, ką jis darė! Su bitėmis keikėsi, kamszti rodė ir wisą ką. Mes gryzome namuosna. Szta po 2 nedeliu szaukia manę i mestą. Persigandau wisas. Nuwaziawan, it ką ponaitis mislyji? Užmokėjau 15 rublu koros, kaip koki wagus! Dar gerū kad nekiszo i kaladę! Pridurė su pykcziu Gurklys.

Ar daug-gi esti tokiu szwencziu? paklausiau.

Pagal skaitlu 11; bet tai butu nēko, tik prisieimė szwentės wasaros mēte: czia darbo karszti, czia oras mū-nosi, o tu žmogus rązykiesi kaip katinas prie Ńaszniu! Tegul juos wersmė! ranka pamojės isztarė urėdas ir nusispy-wė. Szta jau dabar treti metai, kaip buwo wisose kanto-rose walczioniu atėjusi popėra, sako, no gubernatoriam. Jis užkwietė wisus ukininkus wyrus, katalikus duoti pasiraszymą ant to, kad szwęs netik karalaus dienas (jas ir taip szwenczia), bet ir rusiszku szwentuju? Nu dabar pamislyk, ponaiti: kas dienu beliktu dėl darbo? pusę metu taip ir prasidarytumėme. Algą bernams mokėk, penėk juos, mokestus teisk ir prie szito wiso dirbti neduoda! Tai gata jau su tokinis karulais!

O ar dawė kas toki pasiraszymą? juokdamasi klausia.

Kas czia taw duos! ruscziai užgynė urėdas. Kad wisą mės butumėme ant algos ir bicziuluotumėsi su tinginiu, tai gal; bet dabar dauguma musu žmoniū gywena isz dienos darbo; kam patinka eikwoti downai dienas! Isz kitos wėl pusės pripažinti ju szwentuosius, jau butu nudėta. Nebe-dawę!

Po szitam nutito Gurklys, ir asz neradau ką jam pasakyti. Abu tylėjowa ir žiurėjowa, kaip musės narstėsi ore.

Pastowėjęs užkwieoziau urėdą apeiti musu Ńaukus. Norėjau pamatyti tą wisą, su kuo reiks man grumtiesi. Jis pasakęs 'gerai' nusileidė no priegonkio, asz pasokiau ji.

Žiamė dirwose buwo iszdirbta gerai, smulki ir paklūs; griowiiai neužgriuwę. Rugiu laukas bėgiojo no kalnelu i slėnis, tai isz slėniu bėgo augsztyn. Ńankos tamsiai Ńalos ir apdabintos raibia daugybe žydincziu žolynu. Wyturial skaiszcziai mėlyname danguje sidabru barstė. Blizgancziuos musės, welnio žirgai, bitės ir raibos peteliszkės zwembė, sukosi, užė ir ore nustoję drebėje, tai wėl umai skende. Wėjelis no pietwakariu dwelkdamas kwėpawo skanu ir i e atskiriamu kwapu. Asz nežinau dėlko buwau puikus is sawęs pats. Tuokart nesuprastina buwo dėl manęs nelū-mė, ludnumas ir bailė: smagumas, drąsybė ir wiltis garawo

isz mano widuriu.

Asz nepamaciaiu, kaip pasibaigė mano laukas ir prisiartinome prie kimsuotos balos, pribarstytos augsztaiš kelmais, apaugusiais samanomis ir kiszchio kanapėmis; ant kelmu augo kreivi, žiamucziai berželai ir nususe puszelės; knip kur kupecziawosi wnogyncejai pirtaoklu, brukniu ir lazdelės kwiecziu; garai gailu sugadino ir dangą ant balos.

O, kokia bjauri bała! asz nenoromis suszukau. Asz jos nepamėgsiu: nusekdinsiu ir iszlyginsiu dėl piewos.

Nėkai, ponaiti! užgynė Gurklys szypsodamas. Mės daug skalni szitai balelei! žiurėdamas i dideli kelmą gailu isztarė jis.

Tiesa tawo, esame skalni, nės ji mums siulo grazią piewą ir mės jai skalni sziek-tiek procės, už kurią jį užmokės 10kart.

Ne taip, ponaiti. Balelė ir dabar jau kelinti metai daug mums moka pagalwės.

Kaip tai? ką gali ji gero duoti? asz stebėjausi.

Gurklys puikaudamasi linkterėjo galwa ir mėjo buan. Asz sekiau. Jau kitame jos gule nustojome ant dirwos. Wa, ponait, rodė ranka urėdas: isz wienos pusės ju laukas, isz kitos balelė knip raksztis isispraudžia widulauken Snabelu (tai wardas kaimo). Asz dar nesupratau, ką nori pasakyti man urėdas; paklausiau: na kas isz to, kad isispraudžia?

Tada urėdas szypsodamas man sakė: Matai, ponaiti, tai dvaro raizgai dėl darbininku. Czion mės gaudome tokius paukszezius, be kuriu musu laukai liktu netaip gerai ir su laiku nudirbti.

Taip, asz isztarian ir knip ir papykau: skurdu man pasidarė, jog taip atsieina daryti. Ukiuinkai mažai teturi ganyklos, galwijėlai iszalkę ant sauso ir plyno pudymo, mato baloje žalą szwili, ir lenda. Musu-gi bernai gaudu ir satrapawoja. Ne, asz to nedarysiu, saw pamislyjau.

Žinoma, tartum numanydamas mano misli kalbėjo urėdas, žinoma taip nelabai gražu; ne tai negražu, bet ir ju gailu yra. Nu tai gali ponaitis jiems užduoti kasmet, daug sykiu to meldė pas poną: galima bus po dieną no galwijo suderėti ir tai gerai.

Asz mislyje rokawau, kiek tai bus dienu. Kiemu czia 16 czieliziumiu ir 4 pusežiamiai, 2 aut kampo. Kiekwienas czieliziumis laiko po 3 ar 4 melžamas karwes ir dwi telyczia. Tegul bus kieme isz wiso 4 galwos, wa taw jau 4 dienos darbininko; 16 kiemu = 64 dienu, no pusežiamiu 8 dienos, no kampininku 2, isz wiso turiu 74 dienas už 10 desintinu bušos! O tai czion aukso kasykla! Asz saw wienas nustszypsojau. Uredas wėl pradėjo drąsiai sznekėti. —

Saulė kepino. Asz užsidėjau ranką no saules ir prisižirinėjau sodžiui, kurs kumurnia kniupsojo pilkomis sienomis, žalais stogais, paunksnyje beržu ir liepu, wietomis su nudziuwusiomis wirszanėmis. Per sodžiu eina wieszkelis; no kryžiaus jis pasisuka i pietus ir paskęsta krumuose notoli už didelės trobos, sutupusios ir ketinancziuos greitai griuti.

Kokia czion troba? paklausiau urėdą.

Tai dvaro karcziamia, atsakė seilę rydamas.

Wilyryje lauko sodžiaus, ties ju ulyczia ir mano karcziamia! asz saw pamislyjau.

Judelis moka 70 rublu randos ant metu, pradėjo apskinėti urėdas. Taisyti nereikia, žiamės neužima, o 70 rb. ne pėscziomis waiksztinėja.

Isz ko gywena tas Judelis, kaip jis gali rimti tokiam lauze ir už toki gywenimą mokėti 70 rb.? asz klausinėjau.

E, ponaiti, žydas kaip driežlas: kelme gyweus, bet tik piningą rinkti! Jis perkio a grudus, werszius ir laiko slapcziomis arūlką. Taip ir wercziiasi. Nėko, geras zydpalakis, kasmet užmoka pilnai. Pabaigė raportą Gurklys.

Tai jis turbut nunuogia gywentojus apigardos su sawo aiėlka, platina paleistuwystę?

E jau toks ir nunuogimas: ką pragėrei, tą ir mokėk. Netori piningu dabar, tai ruduo užmokės dusyk.

Asz ją isznaikinsiu, pasakiau stacziai.

Žinoma, ponacziio walė; bet sulyg mano nuomonės to daryti nereiktu. Ir piningus paleisi isz ranku, ag ir žmonėms neintiksi. Sztai dabar jaunime 3 sodžiu susirenka czion ulewotu; jos nėsant kur jie dėsis? Eis mėstelin žydams langų daužytu, užbaigė sawo kalbą senis.

Jaunimė gali rinktiesi sawo namuose, atsakiau. Stebiuosi, dėlko žmonės isz tikro apleidė sawo namus, kame taip dailai, taip linksmiai ir walywai rinktuwes darydawo.

Taip, ponaiti, atsiliepė senis: ag ir rinkdawosi pas sawę. Bet no 5 metu kuningėlis musu szitai uždraudė. Kaip tik iszgirsta, kokiam name buvo riuktuwės, szokimai ar k. k., tuojau nedėloje priesz wisą szwietą iszkeikia tuos namus. Sako: kas wakaruskas priima i sawo grinczią, tas priima welnią. Nu ir bijosi szwietas. Jaunimė-gi be to negali; sztai ir renkasi karcziamoje. Kas ten juos žino, kaip geriaus yra, bet taip jau kuningelis... Czia nutilo, kaip ir nulaužė kalbą. Papurtė szita kalba lyg gilybės mano wisą dwasę. Ir kur pasidėjo smagenis szitu misapilwiu, kad jie drysta užturėti potwinius žmogiszkos dwasės, dar ir koku budu užturėti! Nejau-gi sunku yra suprasti, kad jaunimė negali buti ir neturi buti tokia kaip kuningėlai, kurie wageziu wagia gywenimo judėjimus. O, lietuwai mauo, kur galas jusu wergijos! Nei gafo nei kraszto nesimato!..

Skurdu mau pasidarė. Wisą gražybe dienos iszgnaiszo. Szirdis nelygiai twaksėjo, galwoje maiszėsi kas-žin kokie trupiniai mishes. Asz tylomis ėjau namon. Gurklys taipgi nulenkęs galwą sekė.

Parėjęs namon pačmiau 6 kningutes „Trys pamokslai apie gaspadorystę“ Nėrio ir isznesziau Gurklui sakydamas: iszdalyk 3 sodžiuose tas kningeles, po 2 žėdname; duok tiems, kurie gerai moka skaityti ir standžiaus weda ukę! Ar daug wyru gali skaityti lietuwiszakai?

Kuone wisi, ponaiti, atsakė Gurklys.

Tik matau, kad senis turėdamas rankoje kningeles lyg ir nerimsta, kartaus kraszto su kita ranka už ausies. Tai pasižiūrės ant kningelu, tai mauo akysna.

Na ar padalysi-gi? paklausiau norėdamas suprasti, ką mislyju senis.

Padalyti tai padalysiu, bet kas-žin-gi, ponaiti... Czia nutilo.

Ko kas-žin-gi?

Kad mat dabar tokia gadynė. Gresia.

Kas gresia, kokia gadynė? asz nėko nesuprantu, balsiai irstebėdamasi pripažinau.

E jau sztai wisokie walkiojasi ir rankioja kningeles, iszklausinėja, opaskui ir apskundžia. Kad tik bėdos nebutu, pridurė urėdas.

Asz nežinojau, jog yra gresiamos per wyresnybę Rusijos wisos kn ngrs fotyniszkomis raidėmis atmusztos.

Na tai atiduok taip, kad nėkas nežimotu! pasakiau ir sugniaužęs kumsczius ibėgau i sawo kabinetą. —

SHENANDOAH. Wytauto drangystė atlaikė susiejimą 29 d balandžio swetainėje Szmido ant triju po pietu. J. Szlupas laikė praneszimą apie tai, „dėlko taip wėlai Lietuwa bunda“. Czion jis iszwedžiojo pirma apie polytikiszkas priežastis: Lietuwa kitąkart, waldant Gediminui, Algirdui ir Wytautui, kilo augsztyn labai staigiai ir butu augsztą

laipsni kulturos pasiekusi, jeigu ne lenkai, kurie Lietuwoje buvini duobę pakasę, išnaikindami jatvėžius, parkviestdami kryžiuokius ir priwersdami Jagėlą ir Jagėlunus dirbtū dēl unijos lietuwiskai lenkiskos. Besitapsant, užargo galybė caru, kurie prapuldė Lenkiją. Rusu-gi waldžia netiktū nebūdina lietuwini, bet dar grumdo i tamsą ir priespaudą. Isz ekonomiskos pusės nužiurint, Lietuwoje pasiplatino baudžiauos priglaidus Rusiją prie musu žiamės, ir baudžiauos rėmėjais buvo lenkai ir kuningai kataliku. Taip tai baudžiauos, remiamos per bažnyčią, traukėsi iki 1861 m.; kada Aleksandras II atwalnino žmones no ponu, uždedamas didelus mokesčius, pasiliko sugražinta ir walnybė žmonėms eiti i mokslus, mieryje ju aprusiniimo [nors Aleksandras III ir tą walnybę jau labai susiaurino]. Tos gadybės mokinti wyrū, matydami wisur budimą tautu, ėmė budinti isz suandulo ir lietuwius. Kuningos (nors isz Prusu) ėmė tarp žmoniū platiniesi, radosi ir paslaptos draugystės. Tokiu budu atmaina ekonomiskame buwyje tautos buvo stumimu Lietuwoje i prieszaki. Kas atsieina mokslu, tai Lietuwoje no Jagėlunu gadybės platinosi mokslai tik su linkme lenkiskai, o ir pats mokslas, parapijinėse ir kłosztorinėse mokslawietėse, buvo bažnytiškais ir mažai kieszosi i kasdienini žmoniū gywenimą. Augsztesni mokslai buvo prieinami tik dēl bajoru, o žmonės wūrėjo liktiesi ar nemokintais, ar tolausiai jie galėjo iszeiti ant kuningu. Dar nesemai Lietuwoje kabinėjo mokslawietėse lentas ant kaklo ar uždėdawo 'asilines kopures' dēl apjuokimo lietuwini už newairu mokėjimą lenkiskai. Taip tai mokslai wertė mu i lenkybę, o kas lietuwiskai, tai buvo minama po koju ar sudeginama, kaip anie Lietuwoje rasztai ir dokumentai kad Wilniuje tapė 1551 m. jezawitu su naikinti ugnyje. Tokia pat linkme atsiduoda ir bažnyčią; apart polytikiskzu mieriu, toji žinoma rupinosi apie sawo praturimą ir apie žmoniū apswaigiuimą, idant žmonės tokiu budu ger'aus klausytu ponu ir kuningijos. Berots randame kelis kuningus dirbus dēl Lietuwoje, wienok jie tai darė budami priwerstais, idant apginti sawo buwi no pasiplatinanzios protestonybės ir staczatiktystės. Tik no 1880 m. seminarijose prasidėjo szioks-toks tautiskais kratumas, ir susitaukėme nors nedidelo burelo kuningu patrijota. Tikime, kad ir szitai padarys sziokią tokią veikmę ant Lietuwoje gywentojū. Berots diduma kuningu dar ir szįpdien gėdusi lietuwystės, ir nežiurint kad Auszra, L. Balsas, Ninuuno Sargas, Garsas, Žiuromas, Szwiesa ir tt. grindo ir grysta kelą lietuwystei, wis dar yra daug usniu dēl iszrowimo. Tokiu budu matome, kad wisos pusės gywenimo iktuolai lietuwius szalino wienus no kitu ir wertė prie swetintaučziū; nors Leiszys, Raudonkrutinis ir kiti stengėsi nesztū wargdieniū pagelbą, pagal sawo supratimus, wienok ju pajiegos buvo neisztektinos. Reikia pajiegu mokslo! Burelis tikru lietuwini wis nepasilowė trusęs: Danksza 16-ame, Szirwydas 17-ame, Duonelaitis 18-ame, o musu 19-ame amžyje ana žiamaitiszka trijatis: Iwinkas, Daukantas, Walanczauskas ir daugelis kitu buvo pranokėjais mūdiesiskzu darbu, troszkimu ir jieszkiniu. Sekdami ju paweiksłą, didinkiamė-gi sawnju pulk! — Potam W. Senkus perskaitė „Mužiką" Dijonyzo Poszkos, o S. Muczinskas „Musu ponai" Antano isz Bugnu. — Potam wēl Szlupas kalbėjo apie Tadeuszą Kasciuszką ir nurodė ant jo darbu kareiwiskzu, o taip-gi žmoniskzu, labiausiai priminėdamas jo gywenimą (po mrszo pas Maciejowicę 1794 m.) kalėj me, paskui Prancuzijoje ir Szwicarijoje iki jo myriui 1817 m. Labiausiai-gi pastebėtinga, kad Kasciuszka norėjo Lenkijoje ir Lietuwoje isteigti mokslawietes pagal sistėmą Pestalozzio, kuri aplankė Ywerdone, o taip-gi ir mokslawietes dēl mo-

kintoju. Taip-gi neužmirsztina yra, kad jis priesz myn atwalnino sawo žmones no baudžiauos ir mokesziū, atleidamas jiems žiamę ir walnybę. Palaidotas ant Zuchwilės kapu, paskui jis tapė i Krokawą perwežtas su iszkilme. Kasciuszka gyweno wienas, be paczios, nės Sasnaskiutė kurią jis mylėjo ir buvo pasiwogęs, per tēwu udraudą neputeko jam kaipo bėdnam bajorui (tuomet Kasciuszka dar buvo kapitonu). Dēlto senatwėje jis jieszkoje prieglaidos namuose Zolneriu, kur tąją ir rado. Kasciuszka buvo lietuwis, o ne lenkas, kaip ir pats prisipažysta. Dēlto-gi lietuwians nereiketu užmirsztū apie tokius sawo wyrus, kuriu darbus pagarbina wisas szwietas.

PLYMOUTH. Patikrinu, kad teisybę ant musu ilgeskwerniu raszote. Pas mus daug wyrū yra be spawėles, ipacz szwiežiai atėjusiu, ką neturėjo \$5 už kwitelę. Ka Warnagiris pirko sawo gaspadinei už tokius pinigus namų už \$8000, nės ir werta užmerginėjus; užpernai tai gaspadinei, kuri paskui turėjo bėgti isz Plymoutho, dr. Kaskauckas waiką geležimis iszlupo, bet dabar jau ji ir trečiu susilaukė. Tai ir matome, ką pasileidėlai tai pasileidėlai.

Baczkariskas jau no 'Wienybės' atstojo, ir dabar ėsp kitas, 'Turkis', kuri Panksztis i 'ponus' paroknoja. — Jau musu lietuwiai danti atkando ant lietuwiskzu kuningu, ant Warnagiro ir Juodisziaus, nės mato, jog abudu pasileidę mergiuinkai. Susimilk diewe, ką pas mus lenkai ir lietuwuinkai szwabžda ant ju... Tokie kuningai žinoma nežiur nei lietuwystės. Dywytiesi reikia, kaip tokius gywulu žmonės leidžia i bažnyčią ir priima i sawo namus... Tokius reikia szlūoti laukau. Jonas Rug...us.

★ Szalyje, kur saulė užteka, ant gražiai žalnajanėzi Lietuwoje pakalniū, ten regime daugybę iszblaszkytos žmoniū, su tamsybės tinklu uždengtomis akymis, ant gražios ir doringos žiamės, bet warguis prispaustos, ir wisur, kur tik akis pakreipsi, paregėsi nuludusius weidus žmoniū ir padanges, nebylas lūpas ir tik wienas ju akis paregėsi kaip kuomet paslapta werkianczias. Sunkus yra klausimas: kō dēlei? Nelengwesnis ir atsakymas, o tai to dēlei, jog pareiktinas pasileidimas 'aksto ant tos krauju sudrėkintos žiamės, ant kurios kiekwienu szirdis patyrė - kentėjimus kiekwienu mažiausias spnaris, kiekwienu gysla Lietuwoje praszokėlo kenezia didžiausią mėsžlungi.

Jeigu L. Balsas raszo tuhens per daug augsztais židžiais, to dēlei asz noriu paaiszkinti žiamais: Pažwėlg žmogau, ar ne laikas, idant isztesintum sutwertoją wian dūigtu ir gantum saw dalybą, sutinkanczią su jo teisybe ir jo gėrybe. Taip yra tu wargdienėli, ir-gi kas didžiausias wargdienis, jeigu ne lietuwis yra, wisos tautos turi nori kiek sawo kalboje literaturos ir rasztu, o-gi tu broli lietuwini, ar jan neko negali tarėti ir kas taw nedaleidžia, ar ne waldžia 'dwasės szwentos ir szwietiszka wyriausybė? Taip yra wyriausybė dwas-szkoji twirtina szwietiszką wyriausybę, o wyriausybė szwietiszkoji twirtina dwasiszkoją; bet tos wyriausybės wisos daro pagal sawo norą ir sawo naudą; wyriausybė-gi szwietiszka, žinome tai wisi gerai, turi waldyti ant waldžios dwasiszkos, bet tik pagal sawo galybę ir turį, taip jeigu nori kur ją naikinti, tai ir isznaikina kiek nori dama; todėl dwasiszka wyriausybe matydama sawo priegulrę no szwietiszkos wyresnybės, prisidėjo isz wien žmogau wargdieni spausti. Ir-gi klausyk žiminė wargdienis Lietuwoje, ką taw nekurie kalba ir su kuomi tawę sulygin. Pasako taw, jog ėsi buriu galwiju, o wyriausybė yra gan tojais to burio. Tu ėsi gywulu, ar ne? o anie ėsp žmonėms. Todėl kurie taip sako, turi isz tawęs kaip isz gywulo: wilypieną ir mėsą, nės geria kruwiną prakaitą tawo. Tai-

penokisi, džiuok (tukk) ir waisinkisi po ju dandaru, kad juos dengtum, kad juos troszkulu gobėjimo trosksztauczius pagirdytum, o atkanus papenētum. Twirtina kiekvienam wargdienelui, jog karalu ar bagocziu waldžia tai waldžia tēwo ant waika, kurie wisados yra kaip neuzaugusiais ir mažutėlius ir nēkuomet isz ju apglōbos negali iszeiti. Tokiu budu gimiuō wargdieniu, klausydama tokiu prisakymu, pasiliko be mokslo szwiesos, be tartu, negali wartoti sawo protą kaip reikint, negali sudyti, kas jiems yra geru o kas blogu ir kas naudinga, ir gywena priwersta tik klausyti wyriausybės, kuri su ja daro, kada ką nori. Brolau mielās! tik pazwēlgk, ar ne laikas, idant iszteisintum sutwertoją wisu daigtu ir gantum saw dali, sutinkauczią su jo teisybe ir gėrybe, kurią skyrė lygiai dėl kiekwienu. Fažure. kaime, kokią meilę turi musu wadowai ir waldytojai, kurie mokina, kad mylėti artimą yra tai mylėti diewą, bet pagul iszwedimą ju mokslo geriaus pritiktu szie žodžiau: mylėk juu kisonę ir ju gedulystę nēkad nepasotintą. Tu sakysi: szalta mau; o idant suszildyti tawo iszdzinuwusius sgnarius ir apszwiesti tawo protą, spaudžia trejopi geležiniai pancziu wargu ir akliuimo! Tu saky: alkstu; o atsakys taw: walgyk trupinius tuszliotus no stalo tawo waldytoju. Tu skustesi, jog troskszi; taw atsakys: gerk aszaras tawo wargus iszspaustas! Tu klumpi po sunkumu wargu, darbu ir priespaudos, o waldytojai tawo dziaugusi isz to! tawo wargus ir tawo siłpnumą wadina reikalingomis wadziomis. Tu skundiesi, jog negali moksłu apszwiesti sawo protą ir padidinti sawo iszminti, o musu waldytojai ir wadowai bažnytiszki sako: tai gerai! idant žmonės musu klausytu, tai ir reikta, idant butu kwailais, nemokintais r aklais, nēs tik per mokslą galima žmonijai pagerinti buwi, o mums wisoks moksliszkas rasztas daro skriaudą ir labai gudina buwi dykaduoniū. Todėl apgarsinę sawę kokiais ten daktarus Daruwin drabsto purwais moksliszkus rasztus, kurie parodo teisybę, dar-gi draudžia no pamokslinyeziu ir susiwenyjinus tautiszkus, nors tie yra geriausiu daigtu dėl nuwargintos giminēs ir jos pasikēlimo. Tas jiems yra didžiausiu gylu, jog tuomi tik gali apszwiesti ir pagerinti buwi žmoniū. Todėl-gi wadowai musu ir waldžią twirtina ēsanczią no diawo leistą, nēs ir anoj tokius žmoniū krutejimus naikina ir spaudžia: waldžia, girdi, priguli isz prowos tik žmonėms nekuriems geresnēs eilēs, diawas pawedęs waldžią ipatingoms dėl kokiū ten reikalū esybėms ar nekurioms giminėms, kurios amžinai turi waldyti. Todėl amžinai wisi žmonės turi aklatju klausyti, nēs waldžia waldyminiū, sako, no diawo jiems pawesta yra ir turi buti wisumet pripažinta už teisingą, nž walę paties diawo, nors ta ju waldžia yra panēszi i waldžią galwazudžio. Ir jeigu ta waldžia, tu wyriausybė porskioja žmones, spaudžia isz wisu pasiu, gywena didžiausiose paleistawystēse ir žmogūdystose, wargdieniams newalē prieszintiesi priesz tą wyriausybę, newalē numesti jos jungą no sawo kaklo ir atit esti sawo sprandę. Už tai dėl tawęs, warglieni, apwylimo ir apgwimimo sako toji waldžia ēsanti leista no diawo. Ir tokioms kalboms mēs turime tiketi, nabagai wargdienelai! Gimiuō wargdienu, užkimszk amsis dėl wisu tu melagysziū, tegul saw bediewiai piktžodžiauja priesz giwintojū wisatos, o mēs pažiunkiamē tikrus prisakymus, pažiunkiamē teisybę ir sawo prowas, idant ga ētumēme jas pajieszkoti! Ar-gi negalime tai suprasti, jog wisi žmonės lygiais giewa, o ne kitu padonais, nes nei wienas atėidamas ant szwieta neatnesza su sawimi tokios prowos, kad galētu kitiems duoti pusakymus ar kitais redyti. Jeigu taip butu, tada nebutu jokios walnybės ant szwieta nei dorybės. Mēs, kurie sunkias dienas gabenamē, žmonės darbinukai, wargdieniai, iszwaryti isz miefos musu tēwjonės ar patys apleidę dėl didziū prispaudinū, isz tos žiames taip waisingos ir taip gražios, jeigu wisas szwietas saulei tekant prabunda ir dziaug asi — kad paukszteliu purtydami sparus cziulbanja ir gieda linksnius giesmes, o tuomlaik wabalēlai žolēs brazda ir byzgia dainuodami — o del ko gi tiktai mēs lietuwai wargdienelai panērę akis ir suglaudę lupas kaip nebylai tylime? wisos tautos juda ir rupinasi apie padėjimus sawo ir kruta kaip tos bitelės apie awilį, o mēs ar jau ēsime newerti nei tu wabalēlu, kurie turi sawo žinomą taką, kuriuomi jie waikszezioja dėl iszlaikymo sawo buwio, užlaikant wienybę? Tada mēs ir ant tos paocios žiamės užgime kaip ir kiti, ko dėl-gi mēs negalime turėti to, ką kiti turi? Kiti gi turi wisokius naudingas irēdnes reikaluose sawo tautos, o mēs negalime nei glaustiesi pries sawo tautos; kur-gi musu wienybę? susiwenyjinus lietuwiu brolų? neauga jisai, nēs mums nedaleidžia tēn kokie daktarēlai, krioku szunwotes glostyda-

mi, ir nenori, kad lietuwinikai krutētu ir po akmeniu prislėgti! Tas nepaeina isz to, jog apweizda sutwertoją butu rustesnē dėl musu, bet isz to, jog ką sutwertojas mums duoda, žmonės mums atima. Klausiu, ar daugelis mums tenka isz to, ką mums sutwertojas wisatos gausiai suteikia lygiai neskiriant, kas yra suteikta dėl wisu? Kaip mums gali lygiai prisieiti kaip wisiems, jeigu mēs patys wieną dali sawo noringai suteikiame swetimtaucziams, o kita dalis tenka musu waldytojams ir prisakytojams, kurie tik sako: szian ar duok! nes be to nebusi palaimintu, o-gi waldytojai mums sako: neduosi, neapturēsi teisybės, kame tu nori sawę apginti no neteisybės! Tegul-gi mēs, mieli brolai matome, kad tos wisos waldžios, nors jos nepasako mums, kad to tik reikalauja, bet isz wisu pažiurėjimo patys galime numanyti, jog ju mokinimas ir elgimasis ant to wien iszeina: jei mokēsi, gausi iszganymą duszios, ar jei neduosi, negausi teisingumo! Ar gi nereikia tarti: prasmegk tokia waldžia? W. Senkus.

WOKIETIJA. Pridrikis III kaip karalus Prusijos ima algos 16.719.296 markiū; prie to prisideda inemimai isz jo 14 dward; tolaus jis gauna piningu isz 'Karuninės kasos', kurią isteigė Pridrikis Wilimas III, su 6 milijonais dorėlu, isz kuriu 3 milijonus karalus gali suwartoti, o kiti 3 milj. lieka kaip geležinis kapitolas. Yra ir kitokie inemimai.

POPEŽIUS prateikęs kaip planą kariawimo taip ir boikotus Tautiszkos airiu Lygos; airiu wadowai atsakę, kad tikejimo reikaluose jie gali nusilenkti priesz popėžiaus norus, bet airiai nepawelysę jam kisztiesi i polytiką Airijos.

ŽINIA MOKANTIEMS TAKSAS. Wisos taksos neužmokėtos iki 21 d. gegužės 1888 m. bus renkamos po priespara, ir tada kasztai bus prirokuoti. Kollektorius Shenandoah Pa. John A. Titman.

MAX REESE yra wienintelu agentu geležinkelinu tikietu i wakarūs ir pietūs, taip-gi taiwakorcziu, siuntimo piningu ir tt. Pigiaus wisą atlieka negu kiti. Ateikite! 21 S. Main St. Shenandoah Pa.

RAULYNAS NEWULIS atwaziawęs i Szenandori pradėjo taisyti dziegoreklus ir gali labai gerai pataisyti; už patysimą jis ranczyjasi ant 2 metu, o jei kas butu isz pataisymo nekantantus, tai pertaiso dykai. Taiso 25 centais pigiaus ne kaip pas anglūs. E. Centre St., krome Kochanowskio

Už L. Bašą užmokėjo: J. Mockaitis \$1, J. Szimankas \$1, W. Pasiackas \$2, J. Dubauskas \$1.20.

Didelis nupuolinus prekės ant musu taworu! Szwakas no 1 iki 5 c. baksas; saguczią 5 c. tuzinas; geras dziegoreklis ant metu patikrintas \$5; geros wilnonės pancziakos 10 c.; moteriu rankskepetės no 1 iki 5 c.; Anglakasėju di-nerkės ir bonkos 10 c.; Moteriszki ir wyriszki czewerykai \$1 1.50; gražios moteriszkos auksinės spilkos \$0.50-1.00; auksiniai rankowiu guzikai 50 c.; baksas dracziuku pries guzikėlu 1-3 c.; balti marszkiniai 25-50 c.; petueszos 5-25 c.; wyriszkos skrybėlės 25 c. iki 1.50, pirsztinės 25-100; puodukai 10-75 c.; blekiniai blindai 10-25 c.; lūngo užlaidys susziuru 10*25 c.; spynelės 10 c.; jutryna pries duriu 25 c.; anglakasėju pielyczyos 15 c.; britwos 25 c. \$1; pustas 25 c.; kudikiu czewerykai 35 c.; abrusai 5-25 c.; spilku popėru 1 c.; kalnieriu 10 c. baksas; 12 tuzinu guzikėlu marszkiniams 5 c.; guzikai i moteriszką aptaisą 5 c. tuzin.; Jersey muczės 10-25 c.; Jersey boselai \$1, raudoni wilnoiniai marszkiniai 50 c.; darbiniai marszkiniai 35 c.; darbinės jekės geresnės 50 c.; kubilas 75 c.; skalbimo katilus 75 c.; 3 bonkatės atramento 10 c.; kiseninė kuingute 5 c.; salterinius muilas 5 c. brusas; szepetukai 10 c.; dailos knigutes 5 c.; geri mezzginiai 1-5 c. už mastą; kaspinu mastas 3-5 c.; lininės staltiesės 16 centu mastas; wystės 25-50 c.; moter. pancziakos 5-10 c. pora; geresnės kazyros 10 c.; zapalkincyos 5 c.; armonikucziai 10 c.; lenciugėlai 50 c. ir augszczius; stastos 5 c.; szilkinės skepetaitės 50 c.; budinantis dziegorius 135; arbatinis puodas 75 c.; 'set' peilu ir szakucziu 60 c. ir augszczius; geresnis skerstpėlis 10 c. peilis meusteriu 50 c.; rudinio plieno kirwukas 50 c.; kirwis 75 c.; geras pjuktas 25 c.; anglakasėju lampos 5 c.; wisokio didumo lampu stiklai 5 c.; moteriszki kalnieriai 5-10 c.; 25 kopertai ir 24 arkužai geresnės popėros po 5 c. tuzinas drapaniniu adatu 1 c.; muilo brusas 1 c. Pirkimus nusiuncziame i wisas dalis szwieta, jei kas atsuncziama piningus.

NOVELTY STORE, SHENANDOAH PA.

DOWYDAS FAUST,

No. 120 South JARDIN ST. Shenandoah Pa
yra wyransias ir seniasias agentas dėl ispirkimo no ug
nies ir dėl apsergėjimo gywasczio; reprezentawoja geriaus
sias ir didžiausias kompanijas. Lietuwiniškai norėdami
apsisergėti no gywasczio ir no ugnies atekite pas manę,
ir to jus nepasigailėsite.

LIETUWISZKAS SALUNAS

Petro Bezgelos

Geriausias ALUS, CIGARAI, WYNAS ir LIKIERIAL.
Ateikite lietuwininkai pas lietuwininką!
W. COAL ST., cor. Jardin, SHENANDOAH.

JOKUBO MATULO

KRAUTUWĖ WYNO, LIKIERIU, CIGARU.
Taip-gi atų parduodu kegėmis.
Geriausias arėtkas gausi gallonais ir kwortomis.
NORTH MAIN STREET, SHENANDOAH PA

O'NEILL BROS.

parduoda naminius daigtus, ir tai pigiausiai wisame wals-
czuje. Taip-gi turime sėkrową skrynuoziu ir karstu (gra-
bu), kuriuos mės pigiaus padarome ir aut iszmokesczio
duodame. Namuose Shanks O'NEILL BROS.
MAIN STREET SHENANDOAH PA.

MOTIEJUS MARCINKEWYCZIA

ant JARDIN st., artymais Coal st.

Laikau szaucziską dirbtuwę ir siuwu ant orderio czebatus
ir czewerykus kaip dėl didelę taip ir dėl waku; priimu
nesziotą apawę dėl suloj ymo. Pigiaus darau ne kaip wisi
Szenandorio szaucziai. Ateikite pas manę, brolai lietuwi-
ninkai, o, dziaugsitėsi ilgai dėwėdami mano darytą ap-
awę.

PAWASARIOP!

DIDELĖ KRAUTUWĖ PAWASARINIU DRA-
PANU, SZIĲKU ir gražiū prancuziszku kartu-
nu ir materiju naujausiose spařwose, su pagraži-
nijmais, sziaudinėms grinceziu iszkłodėms ir kle-
jonkėmis. Didžiausias pasirinkimas Mastiniu ir
Pagražinimo taworu, kokiu tik norint, ant wisos
anglakasyklinės apigardos.

P. J. Monaghan,

28 S. Main St. SHENANDOAH PA.

Dr. J. W. McCauley

DAKTARAS & CHIRURGAS,

ant EAST OAK ST., SHENANDOAH PA.
arti Operos Namu; buwęsis d-ro Shadle office.

Joseph S. Whitehouse

ADWOKATAS

RAISO NAMUOSE, E. Centre St. Shenandoah.

K. RAULYNAITIS IR S. ZDANAWYCZIA

uzsidėjome kraucziską kromę, ir padarome wisokias dra-
panas kuó geriausai. Brolai lietuwininkai isz aplinkės
užėkite pažnūrėti; turime wisokiū gatankų materiju aut
iszsrinkimo no \$ 9 iki \$ 30. Darbas pirmos klasos!
Raszant gromatų adresas: L. B. 507.

W. CENTRE ST. MAHANAY CITY, PA

L. GOLDIN,

parduodu gerus aptaisus su liemenyomis, su skwernais u
palaidinuis aptaisus. Lietnio gerai pritinka. Keilnes ja
m gidas pletesnes. Geriausias aptaisus parsiduodu uz li
dorein, ką wertas yra \$ 20. Turiu geriausias skr-beres st
placzias dugnais. Marszkinnai uer wyru, drapanos du
waukę, skraistes geriausias wisame mieste; porakinnai
rakszcziau labai pigus. Ateikite, prikite, o liuksius u
sweiki ngai mano drapanas dėwescite. L. GOLDIN.
11 SOUTH MAIN ST. SHENANDOAH PA.

KRAUCZISZKAS KROMAS

JONO MIEŁDZIO.

Darau uniformas ir kitokias drapanas wisokiom mndom
prekia (czecnia) yra uderinama; drapanos aut orderio
Draugyszcziau drapanas galima gauti wisokios mados. Wiam
aptaisus yra padaromas geriausai.

6 E. CENTRE ST. SHENANDOAH PA.

Thomas Slattery,

CZEBATU IR CZEWERYKU KROMAS

IR PIGIAUSIAS MIESTE.

Turiu naujo taworo ant \$ 5000 wertybės ir par-
duodu už tiek, kiek jis kasztuoja pabrūke.
Dėl salopymo priimu pagul reikalų.

Namuose Beddels Brick, skersui paczto
W. CENTRE STREET SHENANDOAH PA

Idant apsangoti iszeiwius isz Rusijos ir Austrijos no
sugražinimo kaipo bėdziu i uostas, isz kuria iszapianke,
Wokietijos wyresnybė isakę, kad iszeiwiai, peręę per Rus-
jos ir Austrijos ruzeziu i Prasiją, butu kratomi, ir tie, ku-
rie neturės gaba piningu, turi buti grāzinami atgal. Köln
Zeitung raszó: „Dėl apgawimo kratytoju nekuriu agentai
Amerikos duoda iszeiwius netikrus czekius ant Angliskiu
Wokiszko Banko Hamburgo, liepiami juos parodyti aut
rubeziams, o paskai sudraskyti. Wyresnikus Szlezijos
nrrodė ant tokios apgawystės ir isakę grāzinti atgal per ru-
beziu iszeiwius tuinczius tik tokius czekius, o neturimius
priskirtos sumos piningu. Bet pagal perstatyma Laidwinis
Kompanijos, kurios agentu yra MAX SCHMIDT, wis
iszeiwiai perkanti laiwakortes no jo isz Hamburgo ar Sze-
tyno i New York, pagal nutarimā Wokiszku Departamente
Walstijos, Naminiu reikalū ir Prekystės, gali perėti per
rubeziu be tolesnio perjeszkojimo ir be apsirodymo, ar
turi istatytą sumę piningu ar ne. Iszeiwiau už tai apsiro-
be jokio klapato pirkdami laiwakortes pas.

MAX SCHMIDT,
geru žinomų Laidwinu Kompaniju agentu. Adre as:
SCHMIDT'S STORE, SHENANDOAH PA.